

Evenwijdige zaken: Rechter Ooka en Rechter Tie (deel 1)

Er was eens een rechter in Japan genaamd Ōoka Tadasuke (大岡 忠相). Hij was al 35 toen hij voor het eerst als rechter benoemd werd, maar met zijn eerste zaak vestigde hij meteen zijn reputatie als onverzaagd rechter die oordeelt zonder aanzien des persoons.

Later werd Rechter Ooka vooral bekend door de scherpzinnige wijze waarop hij schijnbaar onoplosbare zaken toch wist te ontwarren. Tot op de dag van vandaag worden vele Japanse kinderen geboeid door de verhalenbundels over Rechter Ooka en zijn vermaarde rechtszaken.

Bertus Aafjes

Lambertus Jacobus Johannes (Bertus) Aafjes werd in 1914 in Amsterdam geboren. In 1940 publiceerde hij zijn eerste dichtbundel. Hij verwierf nationale bekendheid met *Een voetreis naar Rome*, een romantisch-poëtisch reisverslag. Later reisde hij naar Japan. Hij vertelt daarover:

In 1958 bezocht ik voor het eerst het Land van de Rijzende Zon. Ik wist nagenoeg niets over Japan en had nooit gehoord van rechter Ooka. Ik ontmoette in Tokio een Canadese Japanner, die als kind met zijn ouders naar Canada geëmigreerd was en die nu een bezoek aan Japan bracht, om het land van zijn jeugd terug te zien.

Hem vertelde ik op een avond in Nikko bij een beker rijstwijjn iets over mijn methode om mijzelf psychologisch vertrouwd te maken met een land dat voor mij nog een gesloten boek was. Het is de volgende methode:

Ik verzamel zoveel mogelijk de sprookjes en legenden van dat land en maak een bloemlezing van zijn spreekwoorden. Op die manier raak ik veel sneller bekend met aard en wezen van een mij onbekend volk dan door

er over te lezen in vele serieuze naslagwerken.

Een lampion voor een blinde

De bestudering van de legenden rond Rechter Ooka, vooral via de Engelse vertaling *Solomon in Kimono* van J.C. Edmonds, leidde in 1969 tot de bundel *Een ladder tegen een wolk*, een verzameling Rechter Ooka-verhalen gebaseerd op originele plots. Later volgden er nog drie bundels: *De rechter onder de magnolia* (1969), *De koelte van een pauweveer* (1971) en *De vertrapte pioenroos* (1973).

In 1973 werd Bertus Aafjes uitverkoren om het Boekenweekgeschenk te schrijven. Ook dat werd een verhaal over Rechter Ooka getiteld *Een Lampion voor een blinde, of De zaak van de Hollandse heelmeeesters*.

Overeenkomsten

Trouwe lezers van deze nieuwsbrief en Van Gulik-kenners in het algemeen zal het ongetwijfeld opgevalen zijn hoeveel overeenkomsten er zijn tussen Bertus Aafjes / Rechter Ooka en Robert van Gulik / Rechter Tie. Een Oosterse rechter,

bekend door door zijn scherpzinnigheid en rechtvaardigheid; verhalen geschreven door een Nederlander, gebaseerd op originele plots; een Boekenweekgeschenk... Aangezien de eerste Rechter Ooka-bundel pas verscheen toen Robert van Gulik al twee jaar dood was, rijst de vraag: in hoeverre heeft Bertus Aafjes bij zijn werk gebruikt gemaakt van de Rechter Tie-verhalen van Robert van Gulik? Kende hij die? Kende hij Van Gulik?

Compliment

Het antwoord daarop is: jazeker! Aafjes zelf schrijft bv.:

Toen ik in 1958 voor het eerst in Japan met rechter Ooka kennis maakte was rechter Tie nog niet in het Nederlandse taalgebied verschenen en het zou nog jaren duren voor ik met Van Guliks schepping kennis zou maken. Ik had later een korte briefwisseling met de vader van rechter Tie waarin ik hem meedeelde welk een grote bewondering ik voor zijn Tie-creatie had en waarop hij bescheiden antwoordde dat er nog wel het een en ander aan zijn Nederlandse taalschat ontbrak — m.i. ten onrechte: zijn droge, ietwat ambtelijke taal maakt niet in de laatste plaats de charme van zijn boeken uit — en waarin hij op charmante wijze zijn bewondering voor mijn werk te kennen gaf.

Een mooi compliment van een dichter aan een diplomaat als antwoord op een diplomatiek compliment van Van Gulik, vindt u niet? Aafjes kende dus de Rechter Tie-verhalen op het moment dat hij de Rechter Ooka-verhalen begon te schrijven. In hoeverre is hij daarvoor beïnvloed c.q. geïnspireerd? Op deze fascinerende vraag zal in een volgende nieuwsbrief dieper worden ingegaan.

Bron citaten: website van Johan Koning <http://home.hccnet.nl/jw.koning/>

Il giudice Dee: L'enigma dell'anello (Het raadsel van de ring)

12-25. Weldra betreedt Tsjiao Tai de gelagkamer van de Rode Karper, het hoofdkwartier van de bedelaars. Op dit uur van de dag is er niemand, behalve de vadsige baas van het bedelaarsgilde, Sjeng Pa, die aan een wrakke tafel wijn zit te drinken.

"Zozo, meneer Tsjiao," zegt de dikzak somber. "U hebt u weer es vermomd, zie ik. Daar zal wel niks goeds achter steken."

"Ik heb alleen maar een inlichting nodig," zegt Tsjiao Tai.

Hij gaat ongevraagd bij de bedelaar aan tafel zitten en grijpt de wijnkruik om zich eens in te schenken.

"Ja, dat kenne we," zegt Sjeng Pao. "Maar wat word ik daar wijzer van?"

"Er moet een nieuwe bende in de stad zijn," vervolgt Tsjiao Tai. "Er is een oude vagebond bij van ruim vijftig, en een mooie jonge meid met vlechten. Die meid interesseert me."

"Aha, meneer de diender is op vrijersvoeten," zegt Sjeng Pao. "Vandaar die vermomming als een eerlijk werkman. Maar as je hier as privépersoon om inlichtingen komt, zul je d'r voor moeten betalen. Dat snap je wel."

Tsjiao Tai bedenkt dat er niets anders op zit en haalt een streng met tien koperstukken tevoorschijn. De ogen van de bedelaar beginnen te glinsteren.

"Ja, nou begin ik me weer wat te herinneren," zegt Sjeng Pao "Die meid die je bedoelt, dat moet de zus zijn van ene Seng Kioe, die hier eergisteren is aangekomen. Ja, de zus schijnt inderdaad een mooie meid te zijn."

12-26. "En Seng zelf is ook een aardige vlotte kerel waarmee je best zal kenne opschieten."

"Uit hoeveel man bestaat die bende eigenlijk?" vraagt Tsjiao Tai.

"Och bende," antwoordt de bedelaar. "Een bende ken je 't eigenlijk niet noemen. Ze benne maar met ze vieren. Seng Kioe en een vrind, ze zus en die ouwe vent. Het benne feitelijk afgescheijenen, vat je. Vroeger hoorden ze bij de bende van Liau de Bakker in Tsjian Pei, maar ze hebben zich van 'm losgekocht, en nou benne ze op hun eige. 't Fijne weet ik er niet van, maar je hoort zo nu en dan wel es wat verluien, nietwaar?"

Tsjiao Tai is al opgestaan.

"Waar kan ik ze op 't ogenblik vinden?" vraagt hij gespannen.

"Hejje zo'n haast om dat grietje te zien?" zegt Sjeng Pa met een grijns. "Nou, ga maar eens kijken in de Herberg van de Blauwe Wolke. De tweede steeg rechts en dan het zesde huis. Doe ze vooral de groete van me."

Tsjiao Tai verlaat de Rode Karper en vindt al gauw de krotachtige herberg waar de bende moet wonen. De deur is dicht maar niet op slot. Hij moet Seng Kioe met zijn zus en vriend naar het gerechtsgebouw zien te krijgen. Goedshiks zal dat wel niet gaan. Volgens Sjeng Pa is Seng een aardige vlotte kerel. Dat zal wel betekenen dat hij een grote bruut is.